

DOI: [10.32702/2307-2156-2022.5.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2022.5.2)

УДК 351.86:005.334 (477)

В. І. Абрамов,
д. філос. н., професор, Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка
ORCID ID: 0000-0002-4228-4799

О. В. Зюзя,
аспірант кафедри глобальної та національної безпеки,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
ORCID ID: 0000-0002-5248-9579

УДОСКОНАЛЕНА БАЗОВА МОДЕЛЬ МІЖДЕРЖАВНОГО ПРОТИБОРСТВА З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

V. Abramov
Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Leading Researcher Military Diplomatic Academy
Named After Yevheniy Bereznyak, Kyiv, Ukraine
O. Ziuzia
Postgraduate student of the Department of Global and National Security,
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the
Taras Shevchenko National University of Kyiv

IMPROVED BASIC MODEL OF INTERSTATE CONFLICT TAKING INTO ACCOUNT CURRENT TRENDS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Мета статті полягає в удосконаленні базової моделі міждержавного протиборства з урахуванням сучасних тенденцій російсько-української війни.

Для вирішення завдань дослідження використовувався метод моделювання для удосконалення базової моделі міждержавного протиборства.

З'ясовано, що в базовій моделі міждержавного протиборства передбачено застосування традиційних та інноваційних технологій боротьби з державністю.

Аналіз перебігу подій російсько-української війни після 24 лютого 2022 року дозволив нам побудувати модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни, яка організована Росією. Ця модель повинна бути додана до базової моделі міждержавного протиборства, що в сукупності надасть змогу враховувати воєнно-політичні, суспільно-політичні та гуманітарні процеси в безпековому середовищі. На нашу думку, саме такі уявлення про реальні процеси міждержавного протиборства можуть слугувати базою знань для розробки комплексної технології державного реагування на загрози державній безпеці України.

The purpose of the article is to improve the basic model of interstate confrontation, taking into account current trends in the Russian-Ukrainian war.

To solve the research problems, a modeling method was used to improve the basic model of

interstate confrontation.

It was found that the basic model of interstate confrontation provides for the use of traditional and innovative technologies to combat statehood. This model structurally includes such models of threats to national security as the model of "limited sovereignty", the model of military-political conflict, the model of regional disintegration of the state, the model of hybrid war, the model of destabilization of economic and socio-political systems. Russia's comprehensive use of these models of threats to national security has allowed it to cover all dimensions of interstate confrontation with Ukraine: geoeconomic, geopolitical, military-strategic, informational, cybernetic, psychological, cognitive, spiritual.

It has been proved that the terrorist war of the Russian Federation against Ukraine is an artificial threat to the physical security of the citizens of Ukraine and instills fear in Ukrainian society. This can lead to depression and panic, thereby pushing people to take appropriate action to destabilize the socio-political system, which is beneficial to Russia as a terrorist state.

Analysis of the course of events in the Russian-Ukrainian war after February 24, 2022 allowed us to build a model of destabilization of the socio-political system during the terrorist war organized by Russia. This model provides for the planning and implementation of a number of stages of destabilization: Stage 1 - the artificial threat to the physical security of the citizens of Ukraine and the instillation of fear in Ukrainian society; Stage 2 - state and military propaganda of the Russian Federation in order to discredit the Ukrainian government in matters of warfare and provoking "controlled chaos" in Ukraine; Stage 3 - genocide of the people of Ukraine in order to undermine the credit of public confidence in the Ukrainian government in matters of protection of the right of citizens of Ukraine to life; Stage 4 - active provocative actions of opposition forces - peace parties to put pressure on the government to create the preconditions for the change of Ukrainian power or its capitulation in the war, as well as the international isolation of Ukraine.

The model of destabilization of the socio-political system during a terrorist war should be added to the basic model of interstate confrontation, which together will allow to take into account military-political, socio-political and humanitarian processes in the security environment. In our opinion, such ideas about the real processes of interstate confrontation can serve as a knowledge base for the development of a comprehensive technology of state response to threats to national security of Ukraine.

Ключові слова: *національна безпека; публічне управління національною безпекою; модель міждержавного протиборства; моделі загроз національній безпеці; дестабілізація суспільно-політичної системи; російсько-українська війна.*

Keywords: *national security; public management of national security; model of interstate confrontation; models of threats to national security; destabilization of the socio-political system; the Russian-Ukrainian war.*

Постановка проблеми. В Стратегії національної безпеки України актуальними загрозами національній безпеці визначено розвідувально-підривна діяльність і деструктивна пропаганда РФ проти України, що спрямовані на дестабілізацію суспільно-політичної системи [10]. За таких умов, що склалися існує нагальна необхідність удосконалення системи забезпечення державної безпеки України в умовах застосування РФ технологій боротьби з державністю.

Ця обставина і визначає зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями дослідження публічно-управлінських проблем забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах російсько-української війни.

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій можна зробити висновок про те, що публічно-управлінські проблеми забезпечення національної безпеки досліджувалась у працях вітчизняних науковців, зокрема: М. Балана [6], О. Давиденка [7; 14], Г. Перепелиці [9], М. Розумного [11], М. Шевченка [15-20]. В роботах вказаних авторів проведено аналіз проблем теорії і практики забезпечення національної безпеки України в умовах гібридної війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання цілей статті. Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних дослідників публічно-управлінських проблем

забезпечення національної безпеки України, маємо констатувати, що сьогодні ще обмаль праць в яких би розглядалися питання наукового обґрунтування механізмів забезпечення суспільно-політичної стабільності, а також розвитку системи забезпечення державної безпеки України в умовах появи нових загроз дестабілізації суспільно-політичної системи.

Саме тому **мета статті** полягає в удосконаленні базової моделі міждержавного протиборства з урахуванням сучасних тенденцій російсько-української війни. Це, в подальшому дозволить розробити комплексну технологію державного реагування на загрози державній безпеці України.

Методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження використовувався метод моделювання для удосконалення базової моделі міждержавного протиборства.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. У вітчизняному науковому дискурсі [1-3; 6-9; 11-13; 19] визначено специфічні риси, які лежать в основі виникнення й розгортання воєнно-політичних конфліктів, й зокрема російсько-української війни. При цьому в низці наукових публікацій [2; 3] акцентується увага на реалізації стратегічного задуму керівництва РФ щодо встановлення геополітичного панування над Україною за допомогою стратегії експансії та позиційної стратегії. В процесі здійснення вказаних стратегій використовується базова модель міждержавного протиборства [14-16]. В цій моделі передбачено застосування традиційних та інноваційних технологій боротьби з державністю, а також вона структурно включає в себе такі моделі загроз національній безпеці України, як-от: модель «обмеженого суверенітету» [5, с. 417-422], модель воєнно-політичного конфлікту [19], модель регіональної дезінтеграції держави [15; 16], модель гібридної війни [1; 12; 13], моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем [6; 7; 17; 18; 20].

Зауважимо, що комплексне використання Росією згаданих моделей загроз національній безпеці України дозволило першій охопити всі виміри міждержавного протиборства: геоekonomічний, геополітичний, воєнно-стратегічний, інформаційний, кібернетичний, психологічний, когнітивний, духовний. Зокрема, вітчизняна дослідниця Л. Будагьянц вказує на концептуалізацію «когнітивної війни», що дозволяє моделювати відповідний «вплив на противника, який прокладає шлях до визначених цілей (нав'язування власної волі) через впливи на картину соціального світу, історичну пам'ять, систему цінностей, що визначають тлумачення великих і поточних подій та процесів, і головне – спонукають до визначених типів соціальної поведінки» [8, с. 35].

Розглянемо більш докладно моделі загроз національній безпеці України, які структурно входять до складу базової моделі міждержавного протиборства.

I. Модель «обмеженого суверенітету» [5, с. 417-422], передбачає реалізацію низки етапів деструктивного впливу на державний, економічний та інформаційний суверенітет України.

II. Модель воєнно-політичного конфлікту [19] містить елементи:

а) воєнно-політична криза (передкофліктна фаза розгортання воєнно-політичного конфлікту), що структурно включає в себе етапи ескалації воєнно-політичної напруженості, які характеризуються такими показниками як «воєнний виклик» – «воєнна небезпека» – «воєнна загроза». При досягненні показником «воєнна загроза» свого максимуму, настає переломний момент – починається збройна боротьба;

б) відкрита фаза конфлікту структурно включає в себе етапи ескалації воєнно-політичної напруженості – інцидент, ескалація, збалансована протидія, завершення конфлікту;

в) латентна післяконфліктна фаза конфлікту структурно включає в себе етапи часткової та повної нормалізації міждержавних відносин.

III. Модель регіональної дезінтеграції держави містить сім організаційних етапів [15; 16]:

1 етап – формування бази даних заданих територій, які підлягають відокремленню від держави-жертви агресії;

2 етап – створення необхідних передумов, які надають можливість для реалізації сценарію ініціювання політичної нестабільності;

3 етап – ініціювання конфлікту, як перша фаза керованого хаосу;

4 етап – соціальна конфронтація, як друга фаза керованого хаосу;

5 етап – миротворчий етап;

6 етап – гуманітарна інтервенція;

7 етап – формування режиму нового порядку.

IV. Типова модель гібридної війни, яка складається з трьох організаційних етапів: підготовчого, активного та завершального [1; 12; 13]:

1 етап – підготовчий, який може тривати кілька років, керівництвом держави-агресора вживаються заходи з формування ідеологічних, політичних та військових передумов майбутньої агресії;

2 етап – активний, який триває до року, проводиться прихована агресія проти обраної держави-жертви з метою безпосередньої реалізації поставлених цілей війни;

3 етап – заключний, на якому державою-агресором проводиться робота щодо закріплення своїх позицій в державі-об'єкті агресії.

V. Моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем [6; 7; 17; 18; 20], що утворюють в сукупності комплексну модель дестабілізації суспільно-політичної системи. Ця модель включає в себе:

1) модель взаємозв'язку глобальних економічних (технологічних) та геополітичних зсувів;

2) модель взаємозв'язку між зовнішньополітичною нестабільністю (збройні конфлікти, війни) та

внутрішньополітичною нестабільністю (зміна влади, перевороти);

3) модель інспірування нестабільності суспільно-політичної системи. Зокрема, ця модель структурно включає в себе такі моделі як:

- а) модель створення ситуації економічної нестабільності;
- б) модель політичної дестабілізації суспільно-політичного життя в столиці держави;
- в) модель політичної дестабілізації суспільства екстремістськими організаціями;
- г) модель політичної дестабілізації суспільства сепаратистськими та терористичними організаціями.

Сценаріями реалізації комплексної моделі загроз дестабілізації суспільно-політичної системи є: «елітний переворот»; експорт революції із периферії в столицю; «оксамитова» революція; «бастіонна революція»; «революція навздогін»; «сепаратистський» сценарій державного перевороту; «силове захоплення влади»; «правовий» переворот [7].

Слід наголосити на умовності базової моделі загроз дестабілізації суспільно-політичної системи. Проте використання цієї моделі будь-яким суб'єктом геополітичного протистояння є досить небезпечним в потенціалі для державної безпеки держав-супротивників. У свій час французький філософ Р. Арон зазначив, що великі держави «прагнуть завоювати малі держави скоріше підривною діяльністю, ніж залякуванням атомною зброєю чи загарбанням. Тож здатність протистояти підривній діяльності і є функцією національної монолітності та урядової влади, а не обсяг корисний копалин» [4, с. 368]. Вітчизняний дослідник М. Розумний також акцентує увагу на тому, що держава-агресор на стадії підготовки до захоплення чужої території застосовує тактику дестабілізації. Зокрема він пише: «Всередині країни, яку планується приєднати, провокується розбрат, війна ідентичностей, дискредитується сама ідея незалежності та її носії в минулому і теперішньому, спокушаються різноманітними прожектами народи і проводяться кастинги потенційних намісників» [11, с. 160].

Є сенс зауважити, що в період 1991 – 2013 рр. російська владна еліта по відношенню до України реалізовувала модель «обмеженого суверенітету» з використання переважно невійськових засобів [2; 3].

Аналіз джерел та наукової літератури [1; 3; 6-9; 11-14; 16; 19], дозволяє констатувати, що російська владна еліта від березня 2014 р. й до 24 лютого 2022 р. по відношенню до Української держави реалізовувала моделі воєнно-політичного конфлікту та гібридної війни, регіональної дезінтеграції держави та моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем. Реалізація вказаних моделей загроз позначилося такими діями в ході розв'язання війни на сході України:

- 1) спроба дестабілізації суспільно-політичної ситуації в східних і південних областях України;
- 2) «легалізація» так званих ЛНР і ДНР та надання їм всебічної підтримки;
- 3) здійснення РФ воєнно-політичного, дипломатичного та економічного тиску на Україну;
- 4) дискредитація військової операції України проти російсько-терористичних угруповань на сході України.

Аналіз перебігу російсько-української війни, й зокрема етапу прямого вторгнення Росії на територію нашої держави дає підстави констатувати, що держава-агресор по відношенню до України застосовує поряд із таким методом протистояння як «гаряча» війна, методи інформаційно-пропагандистської та гео економічної війни, методи державного тероризму, екстремізму, геноциду. Основною метою застосування вказаних методів є здійснення дестабілізації суспільно-політичної ситуації в Україні, що в подальшому, на думку кремлівських стратегів, дозволить дезінтегрувати Українську державу або остаточно її знищити. Тобто, на стадії підготовки до захоплення території України Росія застосовувала тактику дестабілізації шляхом провокування розбрату серед українців та ведення війни ідентичностей. Водночас, не лише дискредитувалася сама ідея незалежності України, її носії в минулому і теперішньому, національні герої, видатні державні діячі, науковці і творча інтелігенція, а й заперечувалося власне існування українського народу і Української держави.

Війна, яку веде РФ проти України – це:

1) гібридна війна (2014 – 24.02.2022), сутність якої полягала у нагнітанні Росією страху перед повномасштабною війною та небажання чи неготовність української сторони вступити у відкритий конфлікт з РФ;

2) терористична війна та черговий геноцид українського народу (починаючи з 24.02.22.). Очільник Росії В. Путін о 4-й ранку 24 лютого 2022 року оголосив про «спеціальну воєнну операцію» на території України. Він намагався виправдати вторгнення «активністю НАТО». В подальшому Путін висунув наступні вимоги до Української держави: це нейтральний та без'ядерний статус України, демілітаризація, денацифікація, визнання окупованого Криму та суверенітету так званих «ДНР» та «ЛНР».

Путін навмисно висуває вимоги, які Україна не буде виконувати в силу заперечення Росією в такий спосіб державного суверенітету й територіальної цілісності України. Це по-перше. По-друге, за таких умов, що склалися РФ у своїх діях починає керуватися принципом: «Якщо ворог не здається – він знищується». Наразі масовані ракетні та авіаційні удари рашистів по населеним пунктам, критичній, цивільній та економічній інфраструктурі, адміністративним і політичним центрам України спрямовані на провокування паніки серед мирного населення, підриив легітимності української влади, волі народу України і національних військових формувань до чинення опору агресору. Тобто, терористична війна РФ проти України – це штучне створення загрози фізичній безпеці громадянам України та нагнітання страху в українському суспільстві. Це насамкінець, може призвести до депресії й паніки, тим, самим, штовхатиме людей на передбачувані відповідні дії в напрямку дестабілізації суспільно-політичної системи, що є вигідним Росії як державі-терористу. Усе це має безпосереднє відношення й до рефлексивного управління процесом ухвалення рішення в державних структурах

України. Сутність даного управління, полягає в тому, що в першу чергу, воно спрямоване на психіку представників влади, які вирішують питання забезпечення національної безпеки, й зокрема суспільно-політичної стабільності і має негативний характер. Основне завдання рефлексивного управління – це поставити керівництво Української держави в скрутні умови продовження війни з агресором чи примусити його до прийняття рішень, які об'єктивно призведуть до поразки й капітуляції.

За таких умов, що склалися Росія має можливість здійснити:

1) дискримінацію української влади у вирішенні проблем забезпечення фізичної безпеки громадян та суспільно-політичної стабільності із метою її подальшої делегітимізації;

2) створення та подальша підтримка сепаративних рухів та проросійської опозиції у вирішенні проблем забезпечення фізичної безпеки громадян та суспільно-політичної стабільності, включаючи надання військової допомоги;

3) приведення проросійської опозиції до влади та закріплення позитивних результатів «військової спеціальної операції».

Аналіз перебігу подій російсько-української війни після 24 лютого 2022 року дозволяє побудувати модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни, яка організована Росією. Ця модель передбачає планування та здійснення низки взаємопов'язаних заходів. Серед них зокрема:

1) штучне створення загрози фізичній безпеці громадянам України та нагнітання страху в українському суспільстві шляхом здійснення державного і ядерного тероризму, ракетно-бомбового та «градового» геноциду мирного населення;

2) інформаційно-пропагандистське супроводження актів воєнного насильства з метою дискредитації влади в питаннях ведення війни й провокування «керованого хаосу» на підконтрольних територіях України;

3) примусова депортація мирного населення із окупованих територій на територію РФ та блокування гуманітарних коридорів для евакуації мирного населення із зони бойових дій на підконтрольні території України з метою підриву кредиту довіри населення до української влади в питаннях захисту права громадян України на життя;

4) використання наявних або формування нових опозиційних сил – партій «миру» й пропаганда їх ідей;

5) проведення партіями «миру» на цій основі мобілізації громадян, невдоволених станом справ у сфері забезпечення воєнної безпеки України і створення масового протестного руху за «мир»;

6) активні дії провокативного характеру для чинення тиску на владу для створення передумов зміни або капітуляції української влади у війні, а також міжнародної ізоляції України.

На нашу думку, модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни повинна бути додана до базової моделі міждержавного протиборства, що в сукупності надасть змогу враховувати воєнно-політичні, суспільно-політичні та гуманітарні процеси в безпековому середовищі з метою адаптації функцій і завдань системи забезпечення державної безпеки України в умовах російсько-української війни.

Висновки.

1. З'ясовано, що в базовій моделі міждержавного протиборства передбачено застосування традиційних та інноваційних технологій боротьби з державністю. Ця модель структурно включає в себе такі моделі загроз національній безпеці, як-от: модель «обмеженого суверенітету», модель воєнно-політичного конфлікту, модель регіональної дезінтеграції держави, модель гібридної війни, моделі дестабілізації економічної та суспільно-політичної систем. Комплексне використання Росією згаданих моделей загроз національній безпеці дозволило їй охопити всі виміри міждержавного протиборства з Україною: геоекономічний, геополітичний, воєнно-стратегічний, інформаційний, кібернетичний, психологічний, когнітивний, духовний.

2. Доведено, що терористична війна РФ проти України – це штучне створення загрози фізичній безпеці громадянам України та нагнітання страху в українському суспільстві. Це може призвести до депресії й паніки, тим, самим, штовхатиме людей на передбачувані відповідні дії в напрямку дестабілізації суспільно-політичної системи, що є вигідним Росії як державі-терористу.

3. Аналіз перебігу подій російсько-української війни після 24 лютого 2022 року дозволив нам побудувати модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни, яка організована Росією. Ця модель передбачає планування та реалізацію низки етапів дестабілізації:

1 етап – штучне створення загрози фізичній безпеці громадянам України та нагнітання страху в українському суспільстві;

2 етап – державна і воєнна пропаганда РФ з метою дискредитації української влади в питаннях ведення війни й провокування «керованого хаосу» в Україні;

3 етап – геноцид народу України з метою підриву кредиту довіри населення до української влади в питаннях захисту права громадян України на життя;

4 етап – активні дії провокативного характеру опозиційних сил – партій «миру» для чинення тиску на владу для створення передумов зміни української влади або її капітуляції у війні, а також міжнародної ізоляції України.

Модель дестабілізації суспільно-політичної системи в ході терористичної війни повинна бути додана до базової моделі міждержавного протиборства, що в сукупності надасть змогу враховувати воєнно-політичні, суспільно-політичні та гуманітарні процеси в безпековому середовищі. На нашу думку, саме такі

5. Perepelytsa, H.M. and Subtel'niy, O.M. (2005), *Asymetrychni mizhnarodni vidnosyny* [Asymmetric international relations], Stylos, Kyiv, Ukraine.
6. Balan, M.I. (2020), "State response to threats to socio-political stability in Ukraine", Ph.D. Thesis, NADU, Kyiv, Ukraine.
7. Davydenko, O.H. (2021), "Public administration of the system of prevention and counteraction to threats to socio-political stability of Ukraine: theoretical aspect", Ph.D. Thesis, Public Administration, NADU, Kyiv, Ukraine.
8. Os'odlo, V.I. and Budah'iants, L.M. (2018), *Sotsial'no-filosof'ski ta psykholohichni aspekty suchasnykh vijn* [Socio-philosophical and psychological aspects of modern wars], ErtEk, Kyiv, Ukraine.
9. Perepelytsia, H.M. (2017), *Ukraina – Rosiia: vijna v umovakh isnuvannia* [Ukraine - Russia: war in the conditions of existence], Stylos, Kyiv, Ukraine.
10. President of Ukraine (2020), Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the National Security Strategy of Ukraine", available at: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (Accessed 10 May 2022).
11. Rozumnyj, M.M. (2016), *Vyklyky natsional'noho samovyznachennia* [Challenges of national self-determination], NISD, Kyiv, Ukraine.
12. Horbulin, V.P. (2017), *Svitova hibrydna vijna: ukrains'kyj front* [World Hybrid War: Ukrainian Front], NISD, Kyiv, Ukraine.
13. Borysfen Intel (2014), "Strategy and Tactics of Hybrid Wars in the Context of Russia's Military Aggression against Ukraine", available at: <http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-war/> (Accessed 10 May 2022).
14. Davydenko, O.H. Kurhanevych, V.I. Masovets', V.P. Sokolov, V.A. and Shevchenko, M.M. (2017), "Modern trends of interstate confrontation and strategies of state reaction on threats to the territorial integrity of Ukraine", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 9, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1119> (Accessed 10 May 2022).
15. Shevchenko, M.M. (2014), "The model of regional disintegration of the state as part of a comprehensive model of state response to threats to national security", *Naukovo-informatsijnyj visnyk Akademii natsional'noi bezpeky*, vol. 2, pp. 26-35.
16. Shevchenko, M.M. (2017), "Basic model of threats to the state sovereignty and territorial integrity of Ukraine in the conditions of hybrid war", *Vyklyky i zahrozy natsional'nij bezpetsi v umovakh hibrydnoi vijny: materialy kafedr. nauk.-prakt. seminaru* [Challenges and threats to national security in a hybrid war: materials of departments. scientific-practical seminar], NADU, Kyiv, Ukraine, 27 april, pp. 45-48.
17. Shevchenko, M.M. (2013), "Models of destabilization of socio-political and economic systems on the example of post-Soviet countries", *Voiенно-istorychnyj visnyk*, vol. 3, pp. 80-87.
18. Shevchenko, M.M. (2016), "The concept of "technology of state response to threats of destabilization of the socio-political system" and its components", *Naukovo-informatsijnyj visnyk Akademii natsional'noi bezpeky*, vol. 3-4 (11-12), pp. 82-95.
19. Shevchenko, M.M. (2018), "Phenomenology of military-political conflict", *Virtus*, vol. 26, pp. 38-42.
20. Shevchenko, M.M. (2017), "Philosophical and methodological principles of public administration to ensure socio-political stability", *Problemy sotsial'noi roboty: filosofii, psykholohiia, sotsiolohiia*, vol. 2 (10), pp. 103-111.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2022 р.